

Dudzeelse herbergen I

Naar de teksten van wijlen Pol Danneels

De Heemkundige kring kwam in het bezit van een waardevolle verzameling teksten van ons overleden lid Leopold Danneels uit Dudzele. Wij vroegen zijn zoon Karel de toelating om deze in ons blad te publiceren, wat hij ons graag toestond. We lieten ze zoveel mogelijk ongerept, alleen pasten we hier en daar de spelling wat aan. Eigenlijk geven deze teksten niet alleen de geschiedenis van de herbergen, maar tegelijk een mooi inzicht in de levenswijze van de vroegere Dudzelenars. We beginnen een eerste gedeelte met de herbergen die op de Markt gelegen waren. De illustraties komen uit "Dudzele in oude prentkaarten" van Johan Ballegeer en Pol Danneels.

Redactie: Johan Ballegeer.

I. De herbergen op de Markt

1. DE DRIE ZWANEN (1567 tot heden)

Functie:

Oud gemeentehuis en afspanning -pension - restaurant- bar

Uitbaters:

Michaelis van Zandweghe, 1756

Livinus van Zandweghe, 1796

Anselmus Bulcke, 1814

Dionicius Denys, 1839

Phillipus van Zandweghe, 1841

Sebastiaan Rotsaert, 1851

Franciscus Maenhoudt, 1876

Gregorius Devulder 1889

Firmin Wintein, 1921

Serge Vandenberghe & Ludwina Henico, 1966

Beschikt over:

zaal voor feesten, draaiorgel, orkest, biljart, golfbiljart, jukebox, flipperbak.

Geschiedenis:

"De Drie Zwanen" is samen met het gasthof "Sint Joris" het oudst bekende en nog bestaande drankhuis op de Dorpsplaats te Dudzele. De herberg staat reeds vermeld op een plattegrond van het dorp uit het jaar 1567. Het zou ook een tijdje "St.-Jozef" geheten hebben. In 1567 was het pand eigendom van Michael van Zandweghe, zoon van Guilhelmus uit de toen bekende Dudzeelse kostersfamilie. Ook de zoon en de kleinzoon van Michael stonden jarenlang achter de dis.

In 1814 was het de beurt aan Anselmus Bulcke die opgevolgd werd door Dionicius Denys. Op 22 april 1838 speelde er zich een drama af. Hier volgt het letterlijk verslag opgemaakt door de toenmalige schepenen van politie: "Te 11.30 's nachts heeft Dionicius Denys, herbergier van De Drie Zwanen, zichzelf van

het leven gebracht, het hoofd doorschoten met eene pistool, die wij in beslag genomen hebben." Dit rapport was getekend door Jacobus Monballiu, schepen van politie en door de secretaris Edward Jacqué. Op 9 oktober 1839, bijna anderhalf jaar later, kwam op het gemeentehuis een bericht van de gerechtelijke instanties te Brugge, nopens de doodsoorzaak : La mort est attribuée à la boisson.

Na de dood van Denys is de zaak verder gezet door Sebastiaan Rotsaert, daarna door Frans Maenhoudt tot in 1889 Gregor Devulder aan de beurt kwam. De familie Devulder-Wentein heeft meer dan 75 jaar de zaak draaiend gehouden. Ze hebben om het in bijbelse termen te zeggen: de hongerigen gespijsd en de dorstigen gelaafd. Dit laatste soms ten overvloede. De verbruikszaal is getuige geweest van allerlei festiviteiten, zoals toneel- en zangavonden, trouw- en rouwmalen, piano-, viool- en pistonmuziek, trek- en draaiorgels als er kermis was. Ook gingen hier vele jaren biljartprijskampen door.

De huidige uitbaters Serge en Ludwina Vandenberghe-Henico kochten in 1966 De Drie Zwanen en staken de zaak in een nieuw kleedje. Het werd een pension-restaurant-bar, waar toekomst inzit.

2. IN DE VIER GEKROONDEN

Uitbaters:

August Danneels-Camiel & Eulalie Dupon, herbergier en slager, 1890-1900

Camiel Pintelon & Louise Huys, landbouwer-herbergier, 1900 -1904.

Onder de naam "In 't Oud Haantje" August Debree & Pelagie Driessens, kleingebruiker en tapper, 1904-1934 (huis aangekocht in 1912)

Edmond Willems & Madeleine Debree, timmerman 1934-1964

Antoon Gobeyn & Anna Willems, mecaniciens.

Beschikt over:

Overdekte bolbaan 1928-1932; kermis :draaiorgel 1905-1934; biljart 1966-1975; kaartclub "De Lustige Kaarters".

Geschiedenis:

Ook al een heel oude herberg met een aangebouwde zaal aan de Dorpsplaats. Voor de verbouwing in 1935 was het een éénlaagshuis in de stijl van de tijd. Er was een kelder en een voutekamer, waarop voor 1900 de slagerij van August Danneels was. Volgens Elisa Debel heette de herberg toen nog "De Vier Gekroonden". Men kwam er binnen via een portaal met een deur met kleine ruitjes. Hier woonde Camiel Pintelon van 1900 tot 1904.

In de achterliggende zaal lag de bolbaan van de boldersmaatschappij "De Boudewijnvrienden" die de leuze "Eendracht maakt macht" voerde. De bolbaan lag er tot aan de verbouwing in 1935. Ter gelegenheid van de kermis speelde er een Mortierdraaiorgel van Dries Vermeersch. Dit orgel was nog handbediend. Vanaf de zaterdagavond zweeg het orgel niet meer. De boldersmaatschappij de "Boudewijnvrienden" gesticht in 1893 bij Louis Lefief zou pas in 1928 naar hier verhuizen. In 1931 zag het bestuur aldus uit: Octaaf Schram, hoofdman; Frans Gryson, stadhouder; meester Karel Bogaert, 1ste griffier; Louis Cadron, 2de griffier; Arthur van Zandweghe, 1ste deken; Henri

Monteyne, 2de deken; Karel Danneels, 1ste zorger; Emiel de Vlaemynck, 2de zorger; Leon Vandamme, 3de zorger. August Achtergaele (Galletje), medestichter is tot 1933 bollenraper geweest, om dan afgelost te worden door Alfons Casier die het deed tot 1939.

Ook de mensen die vanaf 18 maart 1890 met de stoomtram en vanaf 19 juli 1930 met de elektrische tram naar Brugge of naar Knokke reisden, gingen meestal binnen om hun wachttijd wat in te korten of om zich te verwarmen. In die goeie oude tijd was men daarom niet verplicht iets te drinken. Pilletje Nane was een ingoed mensje en vond dit heel normaal.

Bij de verbouwing in 1934 - 1935 werd de zaal omgebouwd tot stalling, zodat de bollingen van dan af op een nieuwe baan werden gehouden. Het draaiorgel had echter afgedaan. De vernieuwde verbruikszaal trok veel klanten en "De Lustige Kaarters" en de mannen van het groene laken voelden zich er best thuis. Over die zondagvoormiddagkaarters zou een lang verhaal kunnen geschreven worden, maar dat gaat hier echt niet. Alleen dit even : het was een luidruchtig gedoe, waar niet altijd van de properste krachttremen werden gebuikt. Zeker met de spelers die de kaarten van hun tegenspelers haast zo goed kenden als hun eigen kaarten. Er werd daar gezeurd (vals gespeeld) tegen klippen en bergen tot groot vermaak van de omstanders. Het was een kraaknette herberg waarvan de uitbaters hun vak goed kenden.

In 1975 heeft men "t Oud Haantje" gesloten. De uitbatende families hadden ruim zeventig jaar bedrijvigheid achter de rug.

3. BRUGGE - ZEEHAVEN (1897 - 1947)

Uitbaters:

Theodoor Cornille & Sylvie D'Heye, schoen- en gareelmaker, 1897-1930

Karel Cornille & Marie-Louise Naudts, schoenmaker

Beschikt over:

kermismuziek; piano en sax-alto, biljart

Geschiedenis:

Theodoor Cornille kocht in 1896 op de toenmalige Markt een stuk grond en liet er meteen een huis op bouwen. Men was toen juist begonnen met het graven van het Boudewijnkanaal en daardoor geïnspireerd noemde hij zijn herberg "Brugge Zeehaven" Dit was zeker geen slecht idee om de vaartwerkers aan te trekken, temeer daar Theodoor schoenlapper was en de schoenen van die mannen als eens gelapt moesten worden. Zijn zoon Karel die in 1929 in het bootje stapte met Marie-Louise Naudts en de stiel van zijn vader uitstekend had aangeleerd, zette op zijn beurt het kleine familiebedrijf en het uitbaten van de herberg verder tot in 1947 het uithangbord voor goed verdween.

Ook hier werd er enkele jaren muziek gemaakt tijdens de kermisdagen met een piano (Renilde Cornille) en een sax-alto (Karel). Karel was tevens secretaris van de burgerlijke stand van 1930 tot 1971. Hij was een fervent liefhebber en beoefenaar van doek- en paneelschilderen.

N.v.d.r.: Te Lissewege was tijdens het interbellum ene Edmond Cornille schoenmaker en herbergier. Zijn dochter Alice trouwde met aannemer-oorlogsburgemeester Amedée Boi.

4. ESTAMINET BIJ CONSTANT BRAEMS, voor 1900 - 1911

Uitbaters:

Constant Braems, & Louise Gielen, voerman

Geschiedenis:

Vanaf deze herberg met een inrijpoort op de Dorpsplaats reed Constant vanaf de eeuwwisseling met paard en voermanswagen elke dinsdag, donderdag en zaterdag naar Brugge. Hij vertrok rond elf uur van huis en had als stalplaats de "Jambon" in de Spanjaardstraat. Zijn lading bestond hoofdzakelijk uit allerlei waren om de vele kruidenierswinkels in Dudzele te bevoorraden.

Constant had zoals zovelen in zijn tijd een bijnaam. De mensen in het dorp noemden hem "De Nachtlampe", omdat hij steeds met een brandende lantaarn aan zijn wagen in de duisternis thuiskwam. In 1911 is Constant van het Dorpsplein naar de Dammesteeweg verhuisd, vlak naast de jongensschool. De herberg werd gesloten. Alfons Vermeulen kocht het huis en verkocht het daarna aan Valentin van Audenaerde, die er in 1919 op zijn renten kwam wonen.

5. ESTAMINET, voor 1900 - 1919

Uitbaters:

Honoré Blomme, landwerker & Marie Dusoir

Beschikte over:

snoepwinkeltje, klein draaiorgel tgv de kermis

Geschiedenis:

Volgens de kiezerslijst van 1909 woonden Honoré en Marie al voor 1901 op de Markt, juist naast Constant Braem (cfr. supra). Niemand van deze grote familie kan zich de naam van de herberg nog herinneren. Volgens de oudste Dudzelenaars speelde ook hier ter gelegenheid van de kermis een klein draaiorgel en stond er op schone zondagen een snoepkraampje voor de deur waar Marie haar smoutebollen, muilentrekkers, kalissiedrop en ander zuur en zoet aan het jonge volkje verkocht voor enkele centimes. In 1919 zou ook dit huis, samen met dat van de buurman, door Valentin van Audenaerde aangekocht zijn om op zijn goed te leven.

6. IN HET WITTE PAARD, 1905 - 1918

Uitbaters:

Jozef Gunst (Seven Pijens) & Amelie Defoort

Beschikte over :

een klein draaiorgel

Geschiedenis:

Deze herberg op de Dorpsplaats, waarover weinig gegevens over bekend zijn, stond waar nu de garage en het huis van Jules Vereecke - van Audenaerde gelegen zijn en waar ook Jerome de Keyser gewoond heeft. Jozef Braet heeft hier negen jaar van 1896 tot 1905 als uurwerkmaker "Den Anker" open gehouden. Nadien is hij met "pak en zak" zoals men toen zei naar 't begin van de Dorpsstraat vertikkeld, waar hij in een veel groter huis zijn beroep verder uitoefende.

Daarna was het Jozef Gunst die het kleine stamineetje betrok. Hij was uit Lissewege overgewaaid met vrouw, zoon en drie dochters. "Het Witte Paard" opende in 1905 zijn deuren voor Jan Publiek. Met de kermis zorgde ook hier een klein draaiorgel voor de nodige ambiance. Volgens het boek der uitwijkelingen zijn de kinderen de één na de ander naar andere contreien vertrokken, o.a. Schaarbeek en Etterbeek. Seven Pijens zoals men het ventje in de volksmond noemde, is op 15 februari 1918 dus nog tijdens de oorlog naar zijn geboortedorp Lissewege teruggekeerd. Juist na de oorlog zou er nog tijdelijk iemand gewoond hebben die zijn herberg noemde "In de Schulle, verkoopt men vulle".

7. DE NIEUWE SMISSE - SPORTWERELD, sedert 1900

Uitbaters:

August De Bree & Pelagie Driessens (In 't Oud Haantje tot 1904)

Alfons Maenhoudt & Louise van Middeltem, 1904 – 1934 : smid, landbouwmachines, winkel van ijzerwaren, stoven en naaimachines

Cyriel de Coster & Madeleine de Bree, 1939 – 1957 : brouwer, veranderde de naam in Sportwereld

Gerard Sneyaert, 1957 – 1960

Daniel Dejonghe, 1960 – 1966

Paul Desmedt, 1974 – 1977

Eddy Cardon & Rita Schouteere, 1 april 1977

Geschiedenis:

Voor Alfons Maenhoudt hier in 1904 dit huis op de Dorpsplaats liet bouwen, woonde in het oud huis August de Bree. Voorheen was de naam "In 't Oud Haantje". In dit jaar zijn Gustje en Pilletje naar het huis op de hoek van het dorpsplein gaan wonen en het uithangbord werd mee verhuisd.

Naast herbergier of tapper, zoals dit in de oude kiezerslijsten werd omschreven, was Alfons smid van beroep en bij het opkomen van de landbouw- en dorsmachines was hij de eerste in Dudzele die zich daarvoor interesseerde. De eerste dorsmachines die van de ene naar de andere plaats reden om de oogst te dorsen werden aangedreven door een motor met waterkoeling. Deze machines stonden op een metalen onderstel. Zelfs de wielen waren in ijzer. Bovenaan vond men het waterkoelingsstelsel met een zeef in de vorm van een dak. De dorsmachine en de motor, een locomobiel of "duvel" stonden een achttal meter van elkaar verwijderd en waren verbonden met een brede drijfriem. Smid Alfons heeft in de dertiger jaren heel wat van deze machines aan de man gebracht. Volgens zijn dochter Blanche was hij ook de eerste in de

streek die een stroperser heeft vervaardigd. Er was ook een winkel van land- en tuinbouwgereedschap, ijzerwaren, kachels en zelfs naaimachines.

In 1939 zijn Alfons en zijn vrouw naar Brugge gaan wonen. In hun plaats kwamen Cyriel de Coster en Madeleine de Bree. Zij veranderden de naam in "Sportwereld". Het duivenlokaal werd er gevestigd en de liefhebbers van biljarten vonden hun gading bij Cyriel, die zelf een uitstekend speler was. In 1957 verhuisde Cyriel terug naar het ouderlijk huis. Nadien zijn er nog verscheidene uitbaters geweest.

8. DE GRAAF VAN VLAANDEREN, 1885 - 1957

Uitbaters:

Leopold Wentein & Leonie Maenhoudt, 1885 – 1902, landbouwer en tapper

Octaaf de Coster & Eugenie Maenhoudt, 1902 – 1931, bakker en herbergier

Cyriel de Coster & Madeleine de Bree, 1931 – 1939, brouwer, bakker

André Keirsebilck & Laura Wentein, 1939 – 1957, bakker, herbergier

Michel de Coster-Slabbinck, bakker, drankverkoper

Beschikte over:

Duivenlokaal van de "Noorderbond", biljart, winkel en bakkerij

Geschiedenis:

Pol Wentein en zijn familie zijn in 1902 uit "De Graaf van Vlaanderen" verhuisd naar de Westkapellesteenweg, recht tegenover de gedenkkapel, waar ze op een klein boerderijtje een nieuw bestaan begonnen. Bakker Octaaf de Coster heeft zich hier toen gevestigd als herbergier. Links had men toen de winkel van brood en kruidenierswaren. Bakker de Coster was een gekend figuur op de parochie en de zaak die op de schoonste plaats van het dorp stond floreerde bijzonder goed, want in die tijd bestonden nog geen warenhuizen en discounts. In 1931 werd de zaak overgenomen door zoon Cyriel, die in dat jaar trouwde met Madeleine de Bree.

Het duivenlokaal "De Noorderbond" was in goede handen met kampioen-duivenliefhebber Cyriel, die tegelijk een uitstekend biljarter was. Ook de gemeentepolitiek liet hem niet onberoerd. In 1939 verhuisde hij naar café Sportwereld en zijn bakkersknecht André Keirsebilck, gehuwd met Laura Wentein werd van toen af de nieuwe uitbaatster en bleef dit tot 1957. In dit jaar kocht zij de bakkerij van Henri Monteyne en stichtte daar een bloeiende zaak: een winkel en bakkerij met naam. Cyriel de Coster ging tenslotte terug naar het huis van zijn vader, maar "De Graaf van Vlaanderen" werd gesloten.

9. 't NIEUW HANDBOGENHOF 1888 - 1972

Uitbaters :

Pieter Dauw & Sabina Haneca, 1888 – 1922, beenhouwer en slachter

Camiel Dauw, 1922 – 1972, slachter, herbergier

Beschikte over:

staande wip, 1889 – 1967 ; schuttersgilde Sint Sebastiaan (zie verder) ;
staande wip van 1967 in de weide achter Notterdam

Geschiedenis:

Pieter Dauw was slachter en beenhouwer van stiel en ook zijn zoon zou dit beroep uitoefenen van 1920 tot 1973 of 53 jaar aan een stuk. Volgens zeggen van de 84 jaar oude Camiel zou hier voor 1890 nog met een boog en pijlen met stalen punten geschoten zijn op doel. De schuttersmaatschappij Sint Sebastiaan had haar lokaal in een weide achter het huis van notaris Rijkaard Pollentier, die uit politieke overwegingen in 1889 een staande wip liet oprichten, waar zomerschietingen werden gehouden. Later is notaris Arthur Depuydt daar eigenaar van geworden. Van de aloude Sint Sebastiaansgilde kan niemand zeggen wanneer die gesticht werd. Maar in 1556 zouden al uitnodigingen gedrukt zijn om de andere gilden naar een schietspel uit te nodigen, dat doorging van 14 mei tot 11 oktober. In de "Sint Sebastiaan" werd in het jaar 1736 een "Jongmansgilde" gesticht met als bestuur: hoofdman Joannes Cap; 1ste deken Pieter Bogaert; 2de deken Pieter Uutentruys. Augustinus van Hollebeke was toen koning. Allen waren "by Eede" dienende. Om lid te worden van deze gilde, diende men twee tot zeven gulden te storten. Deze waren bestemd voor gelezen missen na het overlijden van de ingeschrevene.

In de zomer van 1939 werd het vijftigjarig bestaan gevierd van de gilde, die als kenspreuk "Eendracht maakt macht" voerde. Op de gelegenheidsfoto prijken: hoofdman Arthur Depuydt, stadhouder Jozef Vanderhaeghe, sire Jerome Vanderhaeghe, schatbewaarder August Hoste, hofmeester Jozef Costers, deken Louis Demaecker, deken Rene Martens, baljuw Cyriel Decoster, zorgers Leopold Gryson, Edmond Willems, Frans Desauter en Emiel Vlamynck.

Toen Pieter Dauw in 1922 letterlijk en figuurlijk de handboog voorgoed aan de haak hing, heeft Camile, die jongezel bleef, samen met zijn moeder en zuster "Het Handbogenhof" verder open gehouden. In 1934 overleed Moeder Sabina en in 1964 zijn zuster Maria. Maar Camile die een moedig en niet aflatend man was heeft nog tot 1972 stand gehouden om dan definitief de herberg te sluiten.

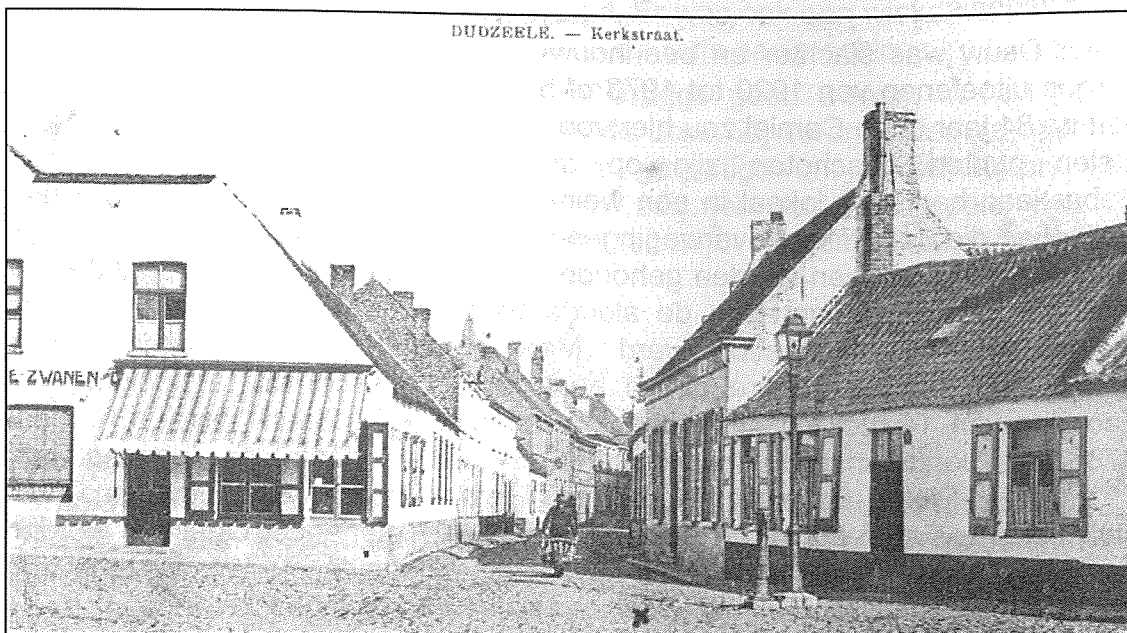
10. ESTAMINET BIJ LOUIS CASIER

Uitbaters :

Louis Casier & Nathalie de Backer, 1909 - 1921

Geschiedenis :

Volgens de oudste prentkaart van Dudzele, die dateert uit het begin van de 20ste eeuw, waren er tussen de bakkerij van Michel de Coster en het huis waar de Raiffeisenkas was, nog vier huizen zichtbaar met evenveel uithangborden. Daar waren nog drie herbergen bij. De eerste was van Pieter Dauw, de vierde van Cissen Ackaert en daartussen het kleine stamineetje van Louis Casier en Natte Backers, zoals zij toen genoemd werd. Louis staat in de kiezerslijst van 1933 ingeschreven als aardewerker en woonde hier nog in 1930. Van Nathalie kan gezegd worden dat zij zich inspande om voor haar gezin wat bij te verdienen en daarom had ze in haar lokaal een hoekje waar de opkomende jeugd zich tegoed kon doen aan allerlei zoetigheden. Om een of andere reden die zelfs haar kinderen niet wisten -het huisje was wellicht te klein geworden- zijn Louis en Nathalie in de Truweelstraat gaan wonen. Er was meteen een drankhuis minder in Dudzele.

Vierhonderd jaar terug heette "De Drie Zwanen" (nr 1) nog "De Copt" en later "De Gouden Cop". In 1759 werd het pand aangekocht door Michiel van Zandweghe. Van 1796 tot 1814 heette het "Sint Jozef". Toen gaf Anselm Bulcke het de naam die het nu nog draagt.

Het spreekt vanzelf dat de Markt een van de meest gefotografeerde plaatsen was, met de stoomtram als fotogeniek onderwerp. Links Marie en Leonie Maenhoudt voor hun winkel. Ernaast "Het Oud Haantje" (nr 2) van Gusten Debree en Piletje (Nane) Driessens. Henri Schotte staat midden op de straat meteen wit schort voor. Hij was toen bakkersknecht bij Octaaf de Coster. Rechts de herberg en winkel "De Oude Smisse" (nr 12) van Constant Casier en Sophie Tytens. Gustaaf is zopas met zijn fiets thuisgekomen.

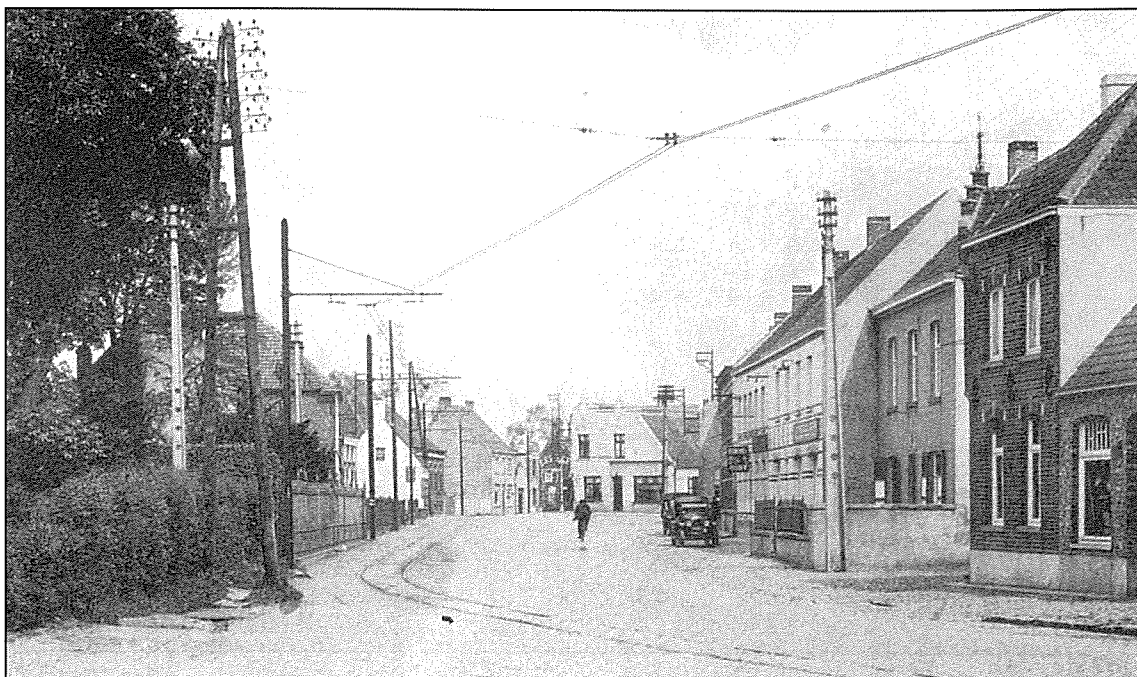

De Markt gezien in de richting van Brugge in 1920. De berechting is juist voorbij de herberg "De Oude Smisse" (nr 12)

Dudzele, Oude Steenweg naar Lisseweghe.

Deze kaart van voor 1910 toont ons de oude steenweg naar Lissewege. Links de tapperij "De Vier Gekroonden" (nr 2) van slager Camiel Danneels. In 1904 kwamen A. Debree en Piletje Nane er wonen en kreeg het de naam "'t Oud Haantje". Rechts "Au Cercle du Commerce" van Rotsaert - Demaecker. In 1934 werd het "De Handelskring" Maar iedereen bleef het "D'Hoogte" noemen. Midden op de foto vijf fietsende leden van het gezin Brackx (velomakers).

De Dorpsplaats in 1930. De betonpalen zien er nog nieuw uit. De tramleiding is al geëlektrificeerd. Rechts "De Nieuwe Smisse" (nr 7) van Alfons Maenhoudt. Ernaast het huis van de gemeentesecretarissen-kosters Henri en Antoon Scherpereel. Tenslotte twee huizen met geglazuurde tegelbezetting, nl. de kledingzaak van Pius Devisch en de winkel van Mietje en Leonie Maenhoudt.

De Sistjes werden gesticht door A. Vyncke in 1877. In 1914 kwamen ze op deze foto t.g.v. hun 25-jarig bestaan. We zien hier : C. Caene, C. Gielen, C. Vereecke, C. Bruynooghe, C. Schram, C. Ackaert en C. Neyts. Ze dragen hun kofferkleden en hun hoge hoed.

Voor de herberg "Den Anker" (nr 14) bij horlogemaker Jozef Braet sloeg postman Henri Schotte een praatje met Firmin Casier, bijgenaamd "De Zot" . Verder in de straat waren wel nog twintig cafés

V.l.n.r. De herberg van Louis Latruwe "De Klokke" (nr 35), dan Hiletje Peere - Boussemaere van Ko Peere, die naast zijn vishandel ook konijnen- en mollenvellen opkocht. De kinderen zongen: 'He'j he nie gezien, Ko Peere me' z'n peerd? Me z'n leren poeper en z'n zwarte steert.' Naast zijn fiets staat l. Brackx en met juk en emmers Renilde Bonte die haar koeien gaat melken. Voor de deur de tachtigjarige moeder Mathilde Casier.

11. IN DE LUSTIGE SISTJES voor 1900 tot 1920

Uitbaters :

Frans (Cissen) Ackaert & Louise Vandenbrielle, fabriekswerker - tapper

Uitrusting :

lokaal van "De Lustige Sistjes"

draaiorgel tgv de kermis

Geschiedenis :

Frans Ackaert figureert op de kiezerslijst als fabrieksarbeider en tapper wonende op nummer 114 op de vroegere Markt die nu de Dorpsplaats is. Cissen was een van de zes die deel uitmaakte van "De Lustige Sistjes". Volgens Willem Vereecke, zoon van Cissen Vereecke, die ook tot de kring behoorde, mochten ze maar met zes zijn plus een plaatsvervanger. Op 25 mei 1914 vierden zij hun 25-jarig bestaan. Het stichtingsjaar moet dus 1889 geweest zijn.

Op een goed bewaarde foto van dit jubileum staan volgende leden allen met een witte lange kalken pijp: Cissen Ackaert, Cissen Bruynooghe, Cissen Neyts, Cissen Schram, Cissen Gielen (Coene) en Cissen Vereecke. Als zij naar een stoet of naar een kermis gingen was dit steeds met de groene traamkar van Vereecke. Er stond een vaatje bruin bier op om de dorstigen te laven. In de zomer lag er op het vaatje een natte zak om het bier koel te houden. Ze hadden ook telkens hun stenen pijp mee. Met de kermis stond bij Frans ook een orgel die het jonge volk moest aantrekken. Men moest toen geen inkomgeld betalen en de kermisvierders gingen in die jaren in groepen van de ene herberg naar de andere. ik geloof, dat het zo was, dat men vijf centiem moest betalen per twee dansnummers aan iemand die daarvoor aangesteld was. Dit drankhuis zou ca. 1920 dichtgegaan zijn.

N.v.d.r.: Ook te Lissewege bestonden de Sistjes, dat was eerder een semi-religieuze congregatie voor jongelingen.

12. IN DE OUDE SMISSE ca 1900 - 1967

Uitbaters :

Constant Casier & Louise Braems (Sophie Tytens), lood- en zinkwerker, tapper en winkelier tot 1949

Alice Casier, 1949 – 196

later kwam hier de Raiffeisenkas

Geschiedenis:

Voor Constant Casier hier in het begin van de 20ste eeuw een voor die tijd groot huis liet bouwen, stond er de oude smisse van Daveloose. Op één van de oudste prentkaarten van Dudzele kan men heel duidelijk het laag vooruitstekend gebouw zien, met ervoor op de straatstenen een landbouwwerktuig en een paar wielen.

Bij Constant was er een ruim dranklokaal met links een afzonderlijke winkel met allerlei huishoudartikelen. Men kon er nog voorwerpen kopen die lang uit de omloop waren, zoals korte en lange stenen pijpen, glazen voor olielampen,

muizenvallen en vogelslagen. Er was ook een kleine kamer waar bestuursvergaderingen van de verenigingen waar Constant lid van was, konden samen komen. Constant was immers medeoprichter en lid van de muziekmaatschappij. Gedurende tweeënzeventig jaar was hij actief medewerker. Hij is ten andere heel zijn leven lang een actief mens geweest, zowel in zijn smidse, waar hij pompen, klein smeedwerk alsook lood- en zinkwerk maakte. Er is een tijd van komen en gaan, zo ook voor trommelaar Constant, die thuis overleed op 21 juni 1949. Zijn dochter Alice heeft dan de zaak opengehouden tot in 1967.

13. ESTAMINET LEOPOLD 1906 - 1909

Uitbater :

Gustaaf Gilliaert 21 feb. 1906 tot 1 juni 1909

Geschiedenis:

Juist naast "De Oude Smisse" van Constant Casier stond er tot in 1947 een oud laag huisje, dat ooit een paar jaar dienst deed als estaminet. De laatste bewoners waren August de Decker en zijn vrouw Helene van Tuyckom, die onder de oorlog van Zeebrugge gekomen waren, waar zij wegens oorlogsomstandigheden moesten vluchten en hier tijdelijk onderdak vonden.

Bij het slopen van het huisje kwam de naam van de herberg te voorschijn. Karel Cornille was daar getuige van en kon uit de verbleekte letters de naam ontcijferen. Op 21 februari 1906 kwam schoenmaker Gilliaert hier zijn tenten opslaan. Hij kwam van Uitkerke waar hij in 1881 gedoopt werd. De mensen noemden hem Crispijn, naar de patroon van de schoenmakers. Charles Notterdam kocht het huisje in de jaren twintig. Het werd in 1947 totaal verbouwd door Maurits Notterdam - Olivier. In 1957 kwam het in handen van Roger de Groote - Denise Devinck. Nadien kwam er weduwe Eugene Vanderyse-Yolande Danneels wonen.

II. De herbergen in de St.-Lenaardstraat (Kerkstraat, Dorpsstraat)

14. IN DEN ANKER, 1905 - 1937

Uitbaters:

Jozef Braet & Idalie Rotsaert, horlogemaker

Geschiedenis:

In 1905 kwamen Jozef en zijn vrouw in dit grote huis, het eerste van de toenmalige Dorpsstraat wonen. Hij was van de Dorpsplaats gekomen waar hij sinds 1896 hetzelfde beroep uitoefende. Jozef was de eerste uurwerkmaker in Dudzele die een etalage heeft gemaakt. Op bijgaande prentkaart uit 1930 is dit duidelijk te zien. Het was de tijd van de "regulateurs" en van de wekkers, van de zakhorloges het het opkomen van de armbanduurwerken. Meer dan dertig jaar heeft Jozef hier samen met zijn zoon August dit fijn beroep uitgeoefend. August opende later een juwelierswinkel in Knokke. Jozef was ook de man die voor de gemeente instond voor de goede werking van het torenuurwerk. "Den Anker"

had een ruime verbruikszaal en was nog voorzien van een plankenvloer, zoals dit voor 1980 in de grote huizen het geval was. Na meer dan veertig jaar bedrijvigheid is in 1937 alle activiteit stil gevallen. Nadien heeft Cyriel Mermuys er tot 1950 op zijn renten geleefd. Tenslotte werd het huis in het laatstgenoemde jaar aangekocht door Raymond Devinck-Strubbe die er een winkel van voedingswaren openhield tot 1970. Het huis werd in 1960 verbouwd.

15. DE WITTE LEERZE, voor 1900 tot 1948

Uitbaters:

Louis de Witte, schoenlapper tot 1900

August Danneels & Eulalie Dupon, voor 1900 tot 1939, beenhouwer

Jerome Vanderhaeghen en Marie Danneels van 1939 tot 1948, notarisklerk later bewoond door wwe. Angele Lievens- Baert

Geschiedenis:

Voor slager Danneels hier zijn intrek nam, woonde er de schoenlapper Louis de Witte. Louis moet zeker een dorpsfilosoof geweest zijn om op zijn uithangbord "De Witte Leerze" te laten schilderen. Iets wat zowel op zijn naam als op zijn vak sloeg. Na hem kwam August Danneels en zijn vrouw Eulalie Dupon. August heeft er negenendertig jaar zijn stiel uitgeoefend. Henri Driessens, bijgenaamd Kleine Nane was zijn slagersknecht. Het was ook dezelfde Kleine Nane die de zorg had over de staande wip van notaris Depuydt. Hij moest er de gaaien opzetten, voor de pijlenrapers zorgen, enz. Het was den duivel-doet-al, een typisch ventje. Na 1939 heeft Augusts dochter Marie, getrouwd met Vanderhaeghen de slagerij en de herberg opengehouden tot 1948. Veekooplui en biggenopkopers waren hier de beste klanten. Het waren venten als bomen die konden eten voor drie. Slager Oscar Lievens heeft het pand nadien aangekocht en het totaal laten verbouwen en aanpassen aan de moderne normen.

16. 't NIEUW BOLDERSHOF 1901 - 1945

Uitbaters:

Charles Slembrouck & Maria Devinck, 1901 – 1938, vaartwerker en tapper Naderhand "CAFE RADIO" met Odilon van Loo en Helene Vlamynck , 1938 - 1945

Beschikte over:

Lokaal boldersmaatschappij "De Nieuwe Noordsche Kerels"

Geschiedenis:

Op de kiezerslijst van 1909 staat Charles Slembrouck ingeschreven als vaartwerker en wonende Dorpsstraat 106. Hij was daar komen wonen van uit de Watergangstraat, waar hij ook al herberg hield. Charles was 37 jaar en in de fleur van zijn leven toen men aan het delven van de vaart begon. Het dubbele dagloon, 4 frank per dag in plaats van twee, trok hem aan. Dit was het geval bij veel Dudzelenars. Zo schiepen ze voor hun gezin betere levensomstandigheden. Het was nochtans zwaar labeur, maar hij deed het

omdat het de moeite loonde. De Dudzeelse vaartwerkers hadden het nog altijd beter dan zij die uit Sijsele, Moerkerke en Oedelem elke dag een of twee uur onderweg waren voor ze de spade konden grijpen. 's Avonds moesten die slaven terug de weg op om doodmoe thuis te komen.

Toen de leden van de boldersmaatschappij "De Noordsche Kerels" gesticht door onderpastoor Amaat Vyncke, hun lokaal hadden bij Louis van Torre en Hortense Declerck in onenigheid kwamen splitsten de helft af. Zij zochten nu onderdak bij Charles Slabbinck en kozen als naam "De Nieuwe Noordsche Kerels". Volgens een medaille uit 1909 was Frans Slabbinck hun eerste keizer.

Charles is later bij molenaar Cyriel Proot gaan werken, waar hij rond 1925 een arm werd afgerukt in het machinekot. De vrouw van Charles, Maria Devinck, overleed in 1937. Hij heeft dan nog tot 1938 met zijn jongste zoon het "Boldershof" opengehouden. De herberg is later uitgebaat geworden onder de naam "Café Radio" door Odilon van Loo - Vlamynck tot 7 april 1947.

17. DE SMIDSE, 1902 - 1948

Uitbaters :

Louis Peere & Melanie van Wonterghem, 1902-1934, hoefsmid
Achiel Peere & Lucie Hollevoet, 1934 - 1948

Beschikte over :

van 1903 tot 1914 was er een overdekte bolbaan

Geschiedenis:

Louis liet het huis in 1901 - 1902 grondig herbouwen. Hij woonde er als smid en herbergier. Het was een nette en gezellige herberg met in het midden voor de dis een grote ronde tafel. Aan de muren hingen kijkkasten waarin allerlei gereedschap, hoefijzers en andere voorwerpen uitgestald lagen. Voorwerpen die voor het verzorgen van paarden gebruikt werden. Alles was secuur afgewerkt en gechromeerd. Een unieke verzameling.

Louis en zijn zonen Achiel en Arthur waren als paardensmids tot ver in de omtrek bekend. De herberg werd door Melanie, Milletje Peere en later door Lucie met kennis van zaken en zorg uitgebaat en had tot 1948 veel klanten. De bolbaan bestond nog voor een paar jaar. Achiel en Lucie hebben de herberg laten ombouwen tot een moderne winkel van gebruiks- en siervoorwerpen. Ze hebben deze uitgebaat tot 1970. In dit jaar maakten Robert Vercruysse en Jenny Denaeghel er een Welvaartwinkel van die in 1977 een discount werd.

18. IN DE NIEUWSTRAAT, 1904 - 1945

Uitbaters :

Camiel Pintelon & Louise Huys, 1904 – 1945, landbouwer en tapper

Beschikte over :

lokaal van de schuttersmaatschappij "Hoop op de Toekomst"

Geschiedenis :

Camiel en Louis woonden bij de vorige eeuwwisseling op de Markt, waar zij op het nummer 176 "De Vier Gekroonden" openhielden. Camiel, die door tussenkomst van notaris Pollentier, de kans van zijn leven kreeg om in de Nieuwstraat een stukje grond te kopen en te bebouwen, maakte daar meteen gebruik van. Zo kwam in 1904 een grote nieuwe herberg in de Nieuwstraat, nu Duvekete. Als naam voor zijn herberg koos hij de naam van de straat. Het jaar daarop werd een nieuwe schuttersmaatschappij gesticht : "Hoop op de Toekomst". Brouwer Adolf Bultynck werd hoofdman en Edward Desmedt stadhouder. Het eigenaardige aan deze maatschappij was wel dat de schutters door een openstaand venster van de herberg naar het spel schoten. Er kon dus ook bij minder goed weer geschoten worden. Er was ook een biljart, waarop wedstrijden werden gehouden. Na de bevrijding in 1945 besloot de uitbater ermee te stoppen. In 1962 werd het huis verbouwd door Raymond Fevery en zijn vrouw Irma Pintelon.

19. BIJ JAN TROFFAES , 1871 - 1920

Uitbaters:

Jan Troffaes & Mathilde Zwaenepoel, bakker en tapper van 1871 tot 1919

Cesar Troffaes & Euphasie Casier van 1919 tot 1920

Geschiedenis:

Jan Troffaes was van Westkapelle afkomstig, waar hij werd geboren op 14 dec. 1840. Hij huwde op 11 okt. met Mathilde en kwam zich in de Dorpsstraat vestigen als bakker en herbergier. Meer dan 45 jaar zouden zijn vrouw en hij de broodjes uit de oven halen om de Dudzelenars spijzen.

En er zullen ook wel klanten geweest zijn, die meer dorst hadden dan honger en zich in de gelagzaal te goed deden aan het koele gerstennat. De zoon Cesar was zowat twintig jaar toen zijn vader overleed. Hij beloofde zijn moeder niet te zullen trouwen zo lang zij leefde Hij heeft woord gehouden. Toen zij in mei 1919 haar hoofd neerlegde, trouwde hij op het einde van hetzelfde jaar met zijn verloofde Euphasie Casier. Daar ze al in de eerste maand last kregen van de gendarmen, omwille van het schenken van een druppeltje, besloot Cesar de herberg te sluiten, hoewel hij niet was gestraft. Cesar richtte nu zijn bakkerswinkel in de vroegere verbruikszaal, omdat hun brood en deegwaren daar niet zo snel uitdroogden. Dit alles vertelde de 88-jarige vrouw van Cesar aan Polletje Danneels. Euphasie en Cesar hebben hun bakkerij open gehouden tot 1 september 1936. Toen vestigde Maurice van Loocke zich als bakker in Dudzele.

20. IN DE KLEINE TIJGER

Uitbaters :

Andries Debel & Eugenie van Zandweghe, schoen- en gareelmaker, 1886 – 1932

Elisa Debel en Leopold, 1932 – 1940, schoen- en pantoffelwinkel

Geschiedenis :

Vader Andries Debel die bijna vijftig jaar alle wel en wee in "De Kleine Tijger" heeft meegemaakt, was een rasechte Dudzelenaar. Hij werd hier geboren op 22 februari 1854 en trouwde op 25 oktober 1886 met Eugenie. Hij was een ijverig en ondernemend man, want naast zijn vak was hij ook schrijver van de oud-soldatenbond en was in 1881 speler in Ratte Vyncke's fanfare.

Bij Dries kon men ook de nodige formulieren krijgen om uit te wijken naar Amerika. Hij was agent van de "Red Star Line". In 1914 betaalde men per volwassen persoon op het passagiersschip "Lapland" in eerste klas 487,50 fr en 300 fr in tweede. Kinderen betaalden 75 fr. Duizenden mensen uit Dudzele zijn in die halve eeuw de trappen van de herberg op en af gelopen om er schoenen en garelen te brengen of op te halen. Men kon in deze nette herberg een pint bruinen, een kappertje of een halvetje oude klaren drinken.

In 1946 besloot Elisa haar schoenwinkel stop te zetten om beter voor haar oude moeder te kunnen zorgen.

21. IN DE TIJGER, 1874 - 1926

Uitbaters :

Jan Debel & Theresia Denys, 1834 – 1880

Karel van Middeltem, 1880 – 1893

Michiel Mus & Nathalie Vandendriessche, 1893? –1911

Euphrasie Mus, 1911 - 1926, kleermaakster

Geschiedenis :

Jan en Theresia zouden omstreeks 1874 van de herberg "Zelzate" naar de toenmalige Dorpsstraat gekomen zijn om in "De Tijger" een nieuw bestaan op te bouwen. Zij huurden het huis, maar wilden hun lot verbeteren. De gelegenheid deed zich voor in 1880 toen het huis ernaast (De Kleine Tijger) te koop werd gesteld. Jan Debel kocht het huis en kwam er met zijn gezin wonen. Tien jaar later kreeg "De Tijger" als opvolger Karel van Middeltem. De vader van Camiel vertelde aan Pol Danneels dat zijn vader in 1892 naar Oostkerke was verhuisd, waar hij in 1893 was geboren. Charles en zijn vrouw zouden "De Tijger" dus maar een paar jaar hebben uitgebaat. Toen was het de beurt aan Michiel Mus en zijn vrouw Natje, die samen met hun dochter Euphrasie, "De Tijger" nieuw leven inbliezen. Naast de herberg werd een winkel geopend. Het werd de gewoonte rond 1925 dat veel herbergiers ook winkel hielden. "In de Velodroom" van Hilda Casier was een van de laatsten.

"De Tijger" hield het omstreeks 1926 voor bekeken.

22. HET EIND VAN DE WERELD, 1902 - 1919

Uitbaters:

Emiel Roels 1902 – 1907

Emiel Delatere & Stephanie Danneels, metser - tapper 1907 - 1919

Geschiedenis :

De bakkerij en de winkel van Constant Ingels, recht over het lijkhekken heette "In het Begin van de Wereld". Miel Roels zijn naaste geboortgenoot had voor zijn herberg als tegenhanger de naam "Het Einde van de Wereld" gekozen. De grote kermis van 6 augustus 1905 bracht, zoals het al jaren de gewoonte was, een massa bedevaarders naar het Polderdorp. Van in de vroege morgen was er al heel wat volk op de been om deel te nemen aan de ommegang ter ere van Sint Lenaard. Deze ommegang duurde tot in de vroege avond. Maar op deze kermisdag kwam daar een brutaal einde aan. Omstreeks halfvijf zaten Constant Ingels en zijn vrouw buiten voor hun winkel. Ze bekeken met genoegen de kermisdruchte. De fanfare van meester Pol Bogaert was net voorbijgetrokken en Constant en zijn vrouw gingen naar binnen om zich te goed te doen aan hun namiddagkoffie met koekenboterhammen.

Plots kwam een man binnengestormd roepend dat er op iemand geschoten was in volle straat. Constant loopt naar buiten en ziet iemand op straat liggen tegen de kerkhofmuur. Hij loopt er naartoe om de gekwetste te helpen. Op dit ogenblik klinkt een tweede schot, dat Constant recht in het hart treft. Hij loopt nog enkele passen maar valt voor zijn deur neer. Zijn vrouw is radeloos en loopt om dokter de Brauwere. De arts is in geen tijd ter plaatse, maar kan enkel het overlijden vaststellen. De vader Emiel Roels, die in onmin leefde met zijn vrouw en wat te diep in het glas gekeken had, was naar boven gelopen en schoot door het venster in het gelaat van ene Marreyt uit Westkapelle om daarna het dodelijk schot te lossen op Camiel Ingels. Veldwachter Domien van Loo en Pol Dauw, familie van Camiel, een vent van bijna twee meter die gendarm was in Brussel en toevallig naar de kermis was gekomen, haastten zich naar de Dorpsstraat om de moordenaar aan te houden. Roels gaf zich zonder verzet over. Het werd een zeer trieste kermis, waarover nog lang zou nagepraat worden. Constant Ingels was een graag geziene man. Hij was voorzitter van de veloclub. Bij zijn begrafenis op 9 augustus zat de kerk stampvol. Namens het bestuur van de veloclub werd een indrukwekkende rede uitgesproken. Nadien is van dit pijnlijk gebeuren door de Antwerpse dichter-zanger Th. Six – Nogie een lied gemaakt, waarmee ze de kermissen afdweilden. Voor Roels werden wel wat verzachtende omstandigheden in acht genomen, want hij heeft maar achttien maanden achter de tralies gezeten. Toen hij vrij kwam ging burgemeester Notterdam, schoonbroer van Ingels, naar Roels en maande hem aan zo vlug mogelijke het land te verlaten. Roels trok daarop op 16 februari naar Amerika.

Nadien hebben Emiel Delatere en Stephanie Danneels zich in de herberg gevestigd en er tot 1920 hun klanten hoffelijk ontvangen. Daarna zijn ze op de Dorpsplaats gaan wonen en was het "Op het Einde van de Wereld" gedaan met schenken en drinken.

Het achterste gedeelte van het huis bezit een hoogkamer met eiken balken boven een gewelfde kelder. In de vorige eeuw heeft er ook nog een wagenmaker gewoond.

23. ESTAMINET

HIER BIJ LOUIS HUYS

SCHEERT MEN ZONDER GEDRUISCH

Uitbaters :

Louis Huys & Pharailde Vlaminck, kleermaker-barbier van 1908 tot 1920

Geschiedenis:

Het is een onloochenbaar feit, dat rond de jaren 1930 iedere dorpskleermaker tegelijk barbier was. Het omgekeerde was ook waar en over het algemeen hielden ze ook nog een herberg open. Denken wij maar aan De Krikke Bilcke en aan Louis Bultinck. En denk niet dat men moest geïnstalleerd zijn zoals onze moderne kappers. Een stoel, een tafeltje en een leren riem om het scheermes te wetten volstonden. Een spiegel was er meestal niet. Scheermes, borstel en zeep en als het goed ging een haarsnijmachine waren voldoende. De schoolkinderen werden gewoon kaal geknipt. Dat was voldoende en nog gezond ook. Voor volwassen mannen was de mode "à la brosse".

Onder de Eerste Wereldoorlog had Louis zijn handen meer dan vol om de kinderkopjes kort en proper te houden, want luizen waren er toen ook al. Als kleermaker was Louis erg bedrijvig in het maken van werkkledij in "Engels leer" (= pilo, glad fustein). In 1920 hield Louis het café houden voor bekeken en ging verder in een "gesloten huis" broeken naaien. Hoewel men toen heel wat café's "zonder asseing" had.

24. WERKERSWELZIJN, 1902 - 1919

Uitbater :

Sylveer Muyshondt & Marie van Loo, arbeider-tapper van 1902 tot 1909

Geschiedenis :

Pieter Fevery (Dudzele 1896) was volgens de kiezerslijst uit 1908 rentenier in de Dorpsstraat 75. Voordien was hij aannemer van bouwwerken. Zo heeft hij rond 1885 een reeks arbeiderswoningen gebouwd om te verpachten. Pieter kreeg van het gemeentebestuur gedaan dat het straatje naar hem genoemd werd.

In het eerste huisje woonde van 1902 tot 1919 Sylveer Muyshondt en zijn vrouw Marie van Loo. Hun tapperij heette "Werkerswelzijn" wat heel goed paste in dit kleine doodlopende straatje met zijn wroetende werkmensen, die het toen op verre na niet zo goed hadden als de huidige arbeiders. Marie en Sylveer deden hun best om met hun cafeetje wat bij te verdienen. In 1919 zijn ze "achter het dorp" gaan wonen, waar later de bloemen- en fruitwinkel van van Massenhove - de Vleeshouwer kwam. De uitbaters van "Werkerswelzijn" gingen aan de Vaneweg wonen. Daar hadden ze in hadden in 1928 een paar huisjes gekocht voor 4000 fr

25. IN BURGERWELZIJN 1909 - 1919

Uitbaters :

Emiel Cocquyt & Clementine T'Hooff, timmerman - aannemer

Geschiedenis :

Op 12 juli 1909 zijn Emiel en Clementine van Moerkerke naar Dudzele gekomen. Ze gingen in de Dorpsstraat wonen en openden meteen een herberg, daar het huis eigendom was van de brouwerij Cauwe uit de Noordzandstraat in Brugge. Emiel begon er meteen zijn deuren en vensterramen te maken. Emiel was de eerste schrijnwerker in Dudzele die een lintzaag gebruikte. Het was een machine met een jachtwiel dat door twee mannen in beweging werd gehouden. Als buurman heeft Karel Danneels, vader van Pol, dat onder de oorlog vaak helpen doen. In 1919 werd de herberg gesloten. In de plaats daarvan kwam er een kruidenierswinkel, die later werd uitgebreid met een afdeling werkkledij en stoffen. De zaak floreerde tot 1961.

26. IN DE VREDE, 1898 - 1819

Uitbaters :

Karel Danneels & Marie Delatere (ouders van Pol), nachtwaker tapper

Nu staat op deze plaats de kapel van het klooster.

Beschikte over : kegelspel – zottebol , trekorgel met slagwerk

Geschiedenis :

Charles-Isaak zoals de vader van Pol in het dorp werd genoemd, trouwde met moeder op 15 mei 1896. Ze werkten in hun jeugd als landarbeiders op het hof van Cissen Raes. Het delven van de vaart was toen pas begonnen en heel wat jonge echtparen hingen een uithangbord boven de deur en begonnen café te houden. Zo deden Karel en Marie ook. In die tijd moest men daartoe geen twintig formulieren indienen bij het handelsregister. Men liet zich gewoon inschrijven bij de gemeentesecretaris en alles was in orde. Wel diende men jaarlijks enkele franken belasting te betalen. Het huis hoorde toe aan brouwerij Cauwe en dat zal wel de reden geweest zijn om een herberg op te starten. Ook hier waren de vaartwerkers goede klanten, want Pol-Isaac, de broer van Charles was er ploegbaas en er kwamen regelmatig een paar delvers over de vloer. Ook de boeren van de Oosthoek en de bewoners van de Duvékeete met Inten en Leo Rammelaere, de bekende boomzagers en Frans Vandergunst, de boter- en eierkutser waren trouwe klanten. Vader is toen nachtwaker geworden. Toen de Cokesfabriek als een der eerste bedrijven langs de vaart zijn ovens opstartte ging hij daar dagelijks, zaterdag en zondag inclus, tot 1928 te voet naar toe. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was hij kloefenkapper voor familie, vrienden en geburen. In de herberg werd aan kegelspel gedaan. Ook hier was er met de kermis speciaal muziek. De muzikant zat met zijn trekorgel achter een paneel, waar het slagwerk was ingebouwd dat hij met zijn voeten bespeelde.

In 1919 verkocht brouwer Cauwe het café aan het klooster om er een kapel en een klaslokaal van te maken. "De Vrede" had twintig jaar vredig de dorstigen gelaafd en de bedroefden vertroost.

27. GASTHOF SINT JORIS, voor 1567 tot heden
 OUD GEMEENTEHUIS - afspanning
 BIJ MARTHA'S - Zaal voor feesten

Uitbaters :

Jan Claeys & Anna van Hollebeke, ? tot 1797

Jan Hoemaecker & Martha Fockedeij & Philippus Raes, 1833 – 1837

Emiel de Sauter & Maria Traen kleingebruikers, herbergiers 1906 – 1938

Jules de Sauter & 1. Euphrasie Braem, 2. Maria Zwaenepoel (2), 1938 – 1968

Lucien de Keyser en Monique de Sauter, 1968 – 1976

Robert Stevens & Andrée Arnould, 1976 - ?

Geschiedenis :

Aloude herberg en afspanning, reeds in 1567 vermeld.

Voor de grondige verbouwing in 1951 was er een grote voutekelder met een hoogkamer aan de oostzijde van het gebouw. Eigenlijk is het spijtig dat dit niet in zijn oorspronkelijke toestand werd hersteld. Het zou interessant zijn de uitbaters uit de 17e en 18e eeuw te kennen.

Tijdens de Franse revolutie in 1797 woonde Jan Claeys er met zijn vrouw Anna Vanhollebeke. Dan krijgen we drie generaties Martha's. Martha Fockedeij werd in 1804 te Dudzele geboren als dochter van Philippus en Theresia Louagie. Zij trouwde in 1833 met Jan Hoemaecker, zoon van Franciscus en Joanna Dewaele. Hij was timmerman. Ze kregen vijf kinderen, waaronder Prudencia, die later trouwde met blikslager Jan de Sauter, vader van Emiel. Louise en Pieter bleven ongehuwd, terwijl ïde haar leven deelde met Frans Mille, koster en toondichter uit Ruiselede. Deze laatste stierf vroeg.

Jan Hoemaecker overleed al in 1839 en Martha hertrouwde in 1840 met Philip Raes. Hij was de zoon van Jacob en Theresia D'Hondt. Na meer dan vijftig jaar waardin te zijn geweest in "Sint Joris", overleed Martha op 16 april 1887. Jozef de Sauter wist te vertellen dat zij een goede en ondernemende vrouw was, die helemaal niet bang was om slachtoffers van de zwarte pokken en de pest te verzorgen en overal hulp te bieden waar het kon. Tijdens de hongerjaren heeft Martha heel wat voedsel gegeven aan de armen in het dorp.

Pastoor Karel Devos schrijft in zijn "Parochieboek van Dudzele" dat in 1848 niet minder dan 542 armen ondersteund werden door het "Bureau van Weldadigheid". Toen in 1850 door overvloedige regen de velden in moerassen werden herschapen, zal het voor de armsten wel eren zegen geweest zijn bij Martha te kunnen aankloppen. Na haar dood hebben de ongehuwde Pieter en Louise de zaak verder gezet. Volgens de nog bewaarde boekjes van bierleveringen, zorgvuldig bijgeschreven door brouwer de Buck - Samaey, de toenmalige eigenaar van "St.-Joris", moet het in 1864 een bijzonder droog en dorstig jaar geweest zijn, want hij, leverde dit jaar niet minder dan 116 hectoliter bier. In pilsjes van vandaag gerekend zouden dat er 46 000 zijn. Een hectoliter kostte toen 13,50 fr. De jenever kocht men meestal bij Constant Ingels. Een vaatje van 67 liter betaalde je toen 100,50 fr.

Pieter Hoemaecker, Pier van Martha's overleed in 1925. Maar dan vijftig jaar had hij nauwgezet de boekhouding over trouwfeesten, begravingen en banketten bijgehouden. Vanaf 1906 kwam de hele handel in handen van Emiel

de Sauter en Maria Traen. Ze kregen drie zonen en een dochter. Deze laatste werd Martha genoemd. Jules, de oudste trouwde met Euphrasie Braems. Het jonge gezin werd gezegend met een dochter, die Martha gedoopt werd. Na het vroegtijdig overlijden van zijn vrouw hertrouwde Jules met Maria Zwaenepoel en werd een tweede kind, Monique geboren.

Als laatste in de rij van deze bekende Dudzelenaars komt dan Lucien de Keyser en Monique de Sauter aan de beurt. Van 1968 tot 1976 hebben deze jonge mensen nog getracht de traditie van de Martha's voort te zetten, maar Lucien had andere plannen in zijn hoofd en heeft er in 1976 een kruis over gemaakt. Sindsdien zijn het Robert Stevens en Andrée Arnould die "Sint Joris" een nieuwe bloei willen bezorgen. Ze begonnen een traiteursdienst en diverse sportverenigingen hebben hun lokaal in hun zaak. We hopen dat ze lang de traditie van "Sint Joris" in eer houden. Eigenaar van het gebouw is de brouwerij Leopold van Marcel Hoedt. "Gasthof Sint Joris" is in de loop van vier eeuwen getuige geweest van Dudzeles op- en neergang, van massa's bedevaartganger naar Sint-Lenaard, van de verwoestingen door de geuzen, het instorten van de toren in 1673 en van een reeks bezettingen en tenslotte van het steeds weer bouwen en herbouwen rond de kerk.

28. AU LION BELGE, 1869 - 1911

Uitbaters :

Pieter Snauwaert & 1. Clementine Delanghe 2. Joanna Borrem, aannemer van bouwwerken - herbergier

Geschiedenis :

Volgens kleinzoon Robert zou Pieter eerst langs de Oude Lisseweegse steenweg hebben gewoond in een klein huisje dat later door Louis Veys werd gesloopt toen hij daar zijn huis bouwde. Pieter zou in 1869 naar de "Lion Belge" in de Dorpsstraat zijn gekomen. In 1875 kon hij het pand kopen van notaris Bouüaert voor de som van 3000 fr. Hij was metser en aannemer van bouwwerken en moet een ondernemend man geweest zijn. Het was trouwens hij die tussen 1870 en 1872 de kerk van Dudzele met twee traveeën heeft verlengd en de scherpe toren heeft gebouwd. Hij zou bij het werk van de stelling zijn gevallen , waardoor hij de rest van zijn leven mank liep.

In de documentatie van de fanfare "Poldergalm" bevindt zich een door P.Snauwaert ondertekende rekening voor tachtig pinten en 19 sigaren voor de som van 8,95 fr. (Vier traktaties tussen 14 jan. en 4 juni 1910). Op 3 februari 1910 kwam notaris de Busscher naar de "Lion Belge" waar Pieter al zijn bezittingen onder zijn drie kinderen verdeelde. Arthur, die het huis had geërfd, is er blijven wonen tot 1920. Op het einde van dit jaar is zijn zuster Renilde, getrouwd met Arthur van Zandweghe er komen in wonen. Ze hielden geen herberg meer. In de plaats kwam een winkel van "Ons Brood". Deze maakte in 1938 plaats voor "De Welvaart", uitgebaat door de dochters van Arthur en Renilde.

29. IN DEN TRAM, voor 1900 tot 1947

Uitbaters:

Joseph Delatere & Joanna Maelstaf tot 1900

Leopold Wentein & Julie Depestel 1900 - 1947 , vaartwerker en tapper

Beschikte over:

lokaal boldersmaatschappij "De Nieuwe Noordsche kerels" van 1937 tot 1940

Geschiedenis :

Voor 1900 zouden Jozef Delatere en Joanna Maelstaf hier "De Tram" opengehouden hebben. Maar ze zijn rond de eeuwwisseling naar de Kleine Statie gaan wonen in de herberg "In de Nieuwe Statie".

Daarna hebben Pol en Julie deze drankslijterij naast het Bezemstraatje, het kleinste straatje van Dudzele, dat toegang verleende aan een zestal kleine huisjes, betrokken om iedereen met vriendelijkheid te ontvangen. Pol was het prototype van een aardewerker, een man die de troffel hanteerde als een metser zijn truweel. Hij was bijzonder bedreven in het aanleggen van glooiingen, tallus, zoals men zei. Als vaartwerker was dat een kolfje naar zijn hand. Na de eerste oorlog werkte hij veel te Knokke aan de zeedijken en in andere grondwerken. Hij deed dat samen met Aureel Roels, Cyriel Destickere en andere Dudzelenars voor rekening van aannemer Demuiter.

In de twintiger jaren heeft Edmond Schotte gespeeld in deze herberg ter gelegenheid van de kermissen. Hij speelde er klarinet en op een zelf inmeekaargestoken slagwerk. Hier is ook van 1937 tot 1940 de boldersmaatschappij "De Nieuwe Noordsche Bolders" actief geweest. De laatste bolling gebeurde op 21 april 1940.

Pol Wentein, meestal de Krulle genoemd was niet bang van een grapje en dat weten de ouderen nog best. In 1947 is het uithangbord weggenomen. De staminee ging dicht en dochter Clara heeft er nog enkele jaren winkel gehouden. Daarna is het pand verbouwd tot twee appartementen.

30. IN 'T GRIJS PAARD, 1919 - 1924

Uitbaters :

Pieter Delatere & Madeleine Vandevelde, metser

Beschikte over :

volkszangers

Geschiedenis :

Pieter was zoals zijn vader Constant en zijn broers Gustaaf en Emiel, metser van beroep. Hij was vele jaren ploegbaas op verscheidene werken. voor 1914 was er in de zomer doorgaans niet zoveel werk en het stempelen was nog niet uitgevonden, zodat men naar ander broodwinning moest uitzien. Pier en Leine hadden er gauw iets op gevonden. Ze leurdten te Blankenberge met twee specialiteiten gebak. Pieter bracht met krachtige stem zijn boules de Berlin aan de man, terwijl zijn vrouw met haar schelle stem "Carolina's fijne koeken' aanprees.

Van 1920 tot 1924 waren in "t Grijs Paard" volkszangers aan de slag gedurende de kermisdagen. Pier is in 1928 "achter 't dorp" gaan wonen, in het huis waar later Germaine Blomme woonde. Dat kwam omdat Leine sukkelde met haar gezondheid. Ze is trouwens in 1928 gestorven. Pieter hertrouwde met Elodie Schotte. Ze zijn terug in hun huis in de Dorpsstraat gaan wonen, waar Pieter op 12 november 1947 overleden is. Elodie bleef er nog vele jaren wonen. Later werd het huis herbouwd door Louis Loeys en Rachel Schouteet.

31. IN DE NOORDSTER, 1898 - 1960

Uitbaters :

Frans Bulcke & 1. Amelia Demeyer 2. Alicia Kindt, kleermaker - barbier, 1898 – 1924

Ivo Dhondt & Madeleine Lootens, 1924 – 1926

Ernest Henico & Martha Devinck, wegwerker - herbergier, 1926 - 1960

Beschikte over :

-lokaal boldersmaatschapij "De Noordsche kerels" van 1924 tot 1960

-t.g.v. de kermis was er een draaiorgel van 1924 tot 1950

-lokaal van "De lustige Toppers"

Geschiedenis :

In dit huis woonde voor 1895 dr. Alfons Debrauwer. Hetzelfde jaar verhuisde hij naar een groter huis aan de Westkapellesteenweg, waar later drankhandelaar Gerard Dobbelaere woonde. Na de dokter kwam Frans Bulcke er café houden. Hoe de naam ervan was, konden we niet achterhalen. Pas in 1905 heette het "In de Noordster", omdat de brouwerij onder die naam was begonnen brouwen. Frans Bulcke, of Krikke Bilcke, omdat hij met een kruk liep was een vakkundig kleermaker en tegelijk barbier naar de mode van die tijd. Hij was een der eersten die er te Dudzele voor uitkwam dat hij socialist was. Iets waarvoor je in die tijd als neringdoener nogal wat lef moest hebben. In 1924 ging hij naar Brugge wonen.

Nadien was het de beurt aan machinist Ivo D'hondt en en Madeleine Lootens. Deze hielden het maar twee jaar vol.

In 1926 betrokken Ernest Henico en Martha Devinck de herberg. Beiden sproten uit grote Dudzeelse gezinnen. Het werd het stamineetje van de man in de straat, de volksmens. Maar ook boeren en neringdoeners waren er welkom. Er was een bolbaan en een toptafel. Met de kermis stond er een draaiorgel. In die tijd ging men maar tweemaal per jaar dansen, nl. met de kermis. Tussen twee kermissen werd daarvoor gespaard. Bij Nesten zat het dan stampvol. Tot in de keuken toe werd geschonken. Nesten zelf had altijd een klein bierflesje met jenever om de liefhebbers stiekem te bedienen. Iemand wist nog dat er met de grote kermis van 1947 zo ontzettend werd gedronken dat er de maandagochtend geen druppel jenever meer in huis was. Ze hadden nochtans honderd flessen ingekocht. Om stomverbaasd te staan. En dat terwijl minister Gutt praktisch alle geld had binnengehaald. Of was er toen al zoveel zwart geld? Nesten en Martha konden er maar wel bij varen.

(N.v.d.r. Toen er teveel controle was op het schenken van "korten dronk" schonk men een "gatlikker". Men keerde een pint met een diepe ziel onderste boven en schonk de borrel daarin).

In 1961 werd de zaak omgebouwd tot winkel. Werner Verburgh en zijn vrouw Annie hadden er tot 1968 een elektrozaak. Daarna kwam technicus Daniël van Poucke er wonen samen met zijn vrouw Huguette Tachel.

32. IN BERLIJN, 1905 - 1914

IN ASSEBROUCK, 1914 - 1958

Uitbaters :

Arthur Deblieck & Clementine Heideman, kasseilegger, tapper van 1905 tot 1939

Evarist Lannoye & Madeleine Devinck, wegwerker van 1939 tot 1958

Geschiedenis :

In de 19de eeuw zou dit huis, samen met dat van "De Noordster" ernaast, nog één grote boerderij geweest zijn. Men kon het erf bereiken via een uitweg naar de Westkapellesteenweg, een uitweg die er nog steeds is. Louis Vandenbroucke - Malefason heeft er nog gewoond voor hij ter Stokerij, een huis van de COO ging betrekken.

In de kiezerslijst van 1908 staat Arthur Deblieck reeds als tapper ingeschreven. Zijn beroep was kasseilegger. Hij was van Assebroek overgewaaid om met Clementine, de dochter van Adolf Heideman te trouwen. Adolf, die een echt volkstype was, baatte in de Dorpsstraat een winkeltje uit en was straatveger voor de gemeente. Hij daarvoor de bijnaam Dolf Karre gekregen, omdat hij wekelijks de greppels en de rioolputten moest schoonmaken en het vuil op zijn stootkarretje laadde. Arthur had aan zijn herberg eerst de naam "In Berlijn" gegeven, maar toen de Duitsers in 1914 binnenvielen, veranderde hij zijn uithangbord stante pede en kwam de naam van zijn geboortedorp erop. Ook hier stond er een biljart, waarop al eens een prijskamp gespeeld werd. Tussen 1925 en 1935 was hier het stamcafé van de jongeren, want er waren twee leuke dochters, maar moeder Clementine had scherpe ogen. Vierendertig jaar lang hebben deze mensen het cafeetje met zorg en kennis uitgebaat. In het mobilisatiejaar 1939 hebben Evarist Lannoye en Madeleine Devinck de zaak overgenomen. Evarist wilde als wegwerker op deze manier een bijverdienste. Na twintig jaar herbergieren zijn ze naar de Dammesteenweg verhuisd. Het huis werd aangekocht door Michel Goemaere - Vandenberghe.

33. IN DE CARABINIER, 1901 - 1937

Uitbaters:

Louis Obreno en Clemence Snauwaert, van 1901 tot 1929, kolenhandelaar en voerman

Louise Mille (Henico) van 1933 tot 1937

Geschiedenis :

Louis Obreno was een vooruitstrevend man, die naast herbergier ook een kolenhandel dreef en tegelijk als voerman tussen Dudzele en Brugge een geregelde vervoerdienst onderhield. Als soldaat was Louis karabinier geweest en daarom kreeg zijn café die naam. Ook hier stond met de kermis een kleine orgel. Om deze te kunnen opstellen, moest men eerst een houten schutsel wegnemen. In de meeste kleine danszaaltjes waren de zolderingen te laag en kon met de bovenste sierstukken van het orgel niet monteren. Maar de muziek was er niet minder om. De pijpen waren wat lager ingebouwd.

Louis en Clemence zijn in 1929 verhuisd naar de zaal D'Hoogte, die ze van Henri en Emma Demaecker gekocht hadden. "In de Carabinier" zijn daarna Louise Mille - Hennico en kinderen komen wonen. Er kwam een automatisch orgel, dat men een kluitorgel noemde omdat men er een geldstuk van 25 centiem moest instoppen. Hoewel een "klute" een stuk van 10 c. was.

In 1937 hebben deze laatste uitbaters er een punt achter gezet. Het huis in de huidige Sint Lenaardstraat 25 bleef onbewoond.

34. DE KLOKKE, 1900 - 1934

Uitbaters:

Louis Latruwe & Euphrasie Vandevelde, stoeldraaiers en vlechters,
klokkenluider, duivenhandel

Geschiedenis :

Constant Latruwe en zijn zoons Louis en Henri waren in hun tijd (1870 - 1930) bij de beste stoeldraaiers van de streek. Een draaibank werd toen in beweging gebracht met een pedaal. Er werd van de Latruwes gezegd, dat ze geboren klokkenluiders waren. Ik heb enkele jaren zelf met de "Klokke" mogen meegaan naar het klokkenhuis bovenin de oude toren, schreef Pol Danneels. Het was telkens weer een belevenis om de 600 kg zware klok met zo'n stielvaardigheid te zien de lucht ingaan. Tussen 1922 en 1932 onder pastoor Pille was het de gewoonte om kwartier te luiden voor de laagste begravingdienst, een halfuur voor een middelbare dienst en een vol uur voor een hoogste dienst. Zelfs met die ene klok kon Louis de mensen precies laten weten of het om een doop, een trouw of een begraving ging, enkel en alleen aan de manier van luiden. In "De Klokke" zijn herberg, kwamen de duivenmelkers om een koppel oude of jonge duiven. of om een duiver of een duivin, naargelang wat ze nodig hadden. Louis dreef daar een beetje handel in.

35. IN 'T BOLDERSHOF, 1875 - 1956

Uitbaters :

Louis Vantorre & Hortense de Clerck (Renier), 1875 –1929, schoenmaker en
hoedenwinkel

Louis de Bode (°Brugge 1874), 1929 – 1956, handelaar

Beschikte over :

Boldersmaatschappij "De Noordsche Kerels"

Geschiedenis :

Oude prentkaarten zijn als documentatiemateriaal zeer waardevol. Ze zijn de onloochenbare bewijzen die ons laten zien hoe een straat, een rij huizen of een monument er uitzagen voor vijftig, zestig of meer jaar. We mogen Irma Brackx en de familie Schotte dankbaar zijn, omdat zij de uitgevers waren van enkele reeksen prentkaarten van Dudzele. Ook van het begin van de Kerkstraat kunnen we enkele kaarten laten zien, waarop het grote, witgekalkte huis van Louis en Hortense goed zichtbaar is.

De bazin van 't Boldershof was al eens getrouwd geweest met ene Renier. Daardoor is ze voor de Dudzelenaars Hortense Renier gebleven, daar ze haar echte naam niet kenden. Ze hertrouwde met schoenmaker Louis Vantorre, die al in 1914 overleed, zodat zij weer weduwe was. Ook hier was er een portaal met een winkel- en een herbergdeur. Rechts was de winkel met allerlei hoeden en petten. Dit kon men al van ver zien door de hoge hoed op de gevel.

Onderpastoor Amaat Vyncke stichtte hier in 1878 zijn boldersmaatschappij. Louis Vantorre was medebestuurder. In 1909 ontstond er onenigheid en gingen een aantal leden onderdak zoeken bij Charles Slembrouck in " 't Nieuw Boldershof". Frans Slabbinck werd hun eerste keizer. In 1929 kwam Louis Bode, koopman in van alles en nog wat, bij de oude weduwe Hortense inwonen. Toen zij in 1932 het moede hoofd ter ruste legde, erfde olijke Louis huis en inboedel. Zijn broodje was gebakken. In 1945 was Louis de enige die nog alle materiaal had om de grosse-caisse van Poldergalm te herstellen. Tot 22 september 1956 heeft dit typisch kleine mannetje nog geleefd tussen duizend en één stoffige voorwerpen. Schoolhoofd Jerome Slembrouck kocht in dit jaar het huis en heeft het in 1957 - 58 grondig laten verbouwen.

Vervolgt